

۷ ..... مقدمه

فصل اول

- ۱۵ ..... پرده‌شناسی گام بالقوه موسیقی دستگامی ایران
- ۱۶ ..... بُعد؛ تعریف و انواع آن
- ۱۷ ..... دانگ (دستان)؛ تعریف و مفهوم
- ۱۹ ..... اسباب تنافر
- ۲۰ ..... دور؛ انواع و تعریف
- ۲۰ ..... دایره
- ۲۰ ..... بحر و طبقه؛ مفهوم و تعریف
- ۲۲ ..... نغمه «شاهد»:

فصل دوم

- ۲۷ ..... «ادوار ملایم» یا «ادوار مقصور»
- ۲۷ ..... تعریف؛ مفهوم و فرآیند شکل‌گیری
- ۳۵ ..... بررسی جامع طبقات دانگی یا محور ادوار ملایم هفتگانه

Shiraz-Beethoven.ir

فصل سوم

- ۴۱ ..... فرآیند تبدیل «ادوار ملایم» به ذی‌الکل‌ها (ادوار و دوایر).
- ۴۲ ..... ذوالخمس؛ مفهوم و تعریف
- ۴۲ ..... تشکیل ذوالخمس‌ها و ملاحظات از باب میزان ملایمت و مشابهت آنها
- ۴۶ ..... تشکیل ادوار و دوایر (ذی‌الکل‌ها).

فصل چهارم

- ۸۷ ..... دستگاه؛ تعریف و مفهوم
- ۸۹ ..... ساختارشناسی دستگاه‌های هفت‌گانه

دور؛ انواع و تعریف

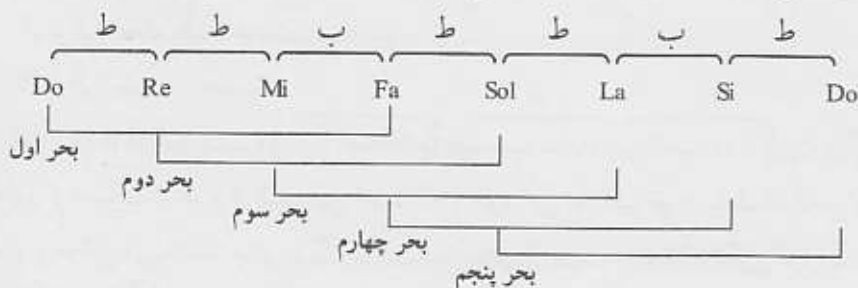
منظور از یک دور توالی دودانگ یا دودانگ و یک فاصله طنینی می باشد. توالی دودانگ را اصطلاحاً «دور ملایم» و توالی دودانگ و یک فاصله طنینی را «دور کامل» یا به اختصار همان «دور» می نامیم با این ویژگی که در تمامی طبقات دانگی یا بحور منطبق بر دانگ درست باشند.

دایره

منظور از «دایره» ذی الکلهاییست که حاوی یک طبقه دانگی افزوده و یا یک طبقه دانگی کاسته و یا توأمان حاوی دو طبقه دانگی افزوده و کاسته باشند با این فرض که حاوی هیچ یک از اسباب تنافر نباشند که در این صورت متنافرند.

بحر و طبقه؛ مفهوم و تعریف

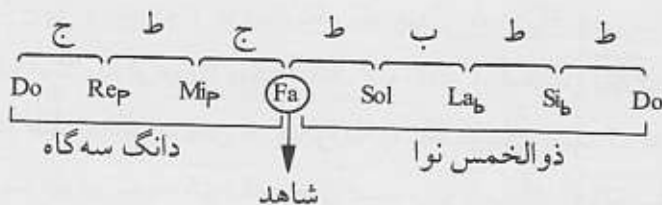
در هر ذی الکل (دور یا دایره)؛ بر مبنای درجه اول تا درجه پنجم ذی الکل مفروض پنج دانگ قابل شناسایی است که این دانگ های مذکور موجود در دامنه هر ذی الکل را بحر و مجموع آن ها را بحور آن ذی الکل می نامیم که البته ادوار ملایم نیز حائز این ویژگی می باشند که به دلیل کسری یک بعد طنینی این ادوار نسب به ادوار کامل طبیعتاً حاوی چهار بحر می باشند. به عنوان مثال در ذی الکل ماهور:

- از شعبات این دایره می‌توان به «آواز زابل سه‌گانه» اشاره کرد که از ایست یا شاهد قرار دادن درجه سوم این دایره حاصل می‌شود.
- در عمل سه‌گانه با همین ساختار بُعدی؛ از درجات گُرُن دار همچون می‌کرن؛ سی‌کرن و یا لاکرن آغاز می‌شود که به دلیل نوع صدادهی و کوک مطلوب‌تر بر روی ساز متعارف‌تر و مطلوب‌تر است.
- در دستگاه سه‌گانه؛ آوازهای حصار و مغلوب نیز منطبق بر همین ساختار صوتی می‌باشند که آواز حصار؛ انتقال یافته‌ی آواز سه‌گانه به یک پنجم بالاتر و آواز مغلوب انتقال این آواز به یک هنگام بالاتر می‌باشد.

آواز مخالف سه‌گانه

ذی‌الکل سی و هفتم (۳۷) که از توالی دانگ سه‌گانه و ذوالخمس نوا نیز حاصل می‌شود حاوی یک طبقه دانگی افزوده و یک طبقه دانگی کاسته می‌باشد و از این روی دایره ایست که با پذیرفتن شاهد بر درجه چهارم خویش منطبق است بر آواز «مخالف سه‌گانه»:

- این آواز یکی از مهمترین آوازهای رایج در گستره اجرایی دستگاه سه‌گانه می‌باشد.